Dosarul nr. 21r-1421/24 Judecătoria ***** (sediul Ciocana)
1-22097457-02-21r-30072024 Judecător: Papuha Serghei

D E C I Z I E

22 ianuarie 2025 mun. *****

Colegiul penal al Curţii de Apel Centru, în componenţă:
Președintele ședinței de judecată, judecător Cecan Silvia
Judecătorii Budeci Vitalie şi Băbălău Denis

a judecat, în lipsa participanților la proces, în ordine de recurs, recursul Penitenciarului nr. 13 – ***** declarat împotriva încheierii Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) nr.21ji-800/2024 din 09 iulie 2024, privind plângerea condamnatului Morari ***** împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanţă: 07.07.2022 – 29.11.2022; 24.07.2023 – 09.10.2023; ***27.03.2024 – 09.07.2024****.*

Instanţa de recurs: 30.01.2023 – 08.06.2023; 30.10.2023 – 06.03.2024; ***30.07.2024 – 22.01.2025****.*

Procedura de citare a fost legal executată.

Asupra recursului, în baza materialelor din dosar şi a argumentelor prezentate în ședința de judecată, Colegiul penal, -

C O N S T A T Ă:

1. La data de 26.03.2024 prin intermediul cancelariei Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) a parvenit decizia Colegiului penal al Curții de Apel ***** din 06.03.2024, prin care s-a admis recursul declarat de avocatul Cojocaru Dorin în interesele condamnatului ***** Morari împotriva încheierii Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) din 09 octombrie 2023 prin care s-a admis plângerea condamnatului Morari ***** împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, s-a casat integral încheierea Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) din 09 octombrie 2023 și s-a dispus rejudecarea cauzei de către instanța de fond, în alt complet de judecată.
2. Drept motiv de casare a încheierii instanței de fond din 09.10.2023, instanța de

apel a reținut că, instanța de fond nu a acordat deplină eficiență prevederilor articolelor 469 alin. (1), pct. 14) și 471 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală, astfel, încât se constată erori judiciare ce se exprimă prin modul și gradul de cercetare, percepție și analiză a materialului cauzei raportat la conținutul normativ pe care se bazează plângerea, adică, există o discordanță între cercetarea materialului cauzei, pe de o parte și interpretarea judiciară și aplicarea prevederilor art. 385 alin. (4), (5), art. 473^2-473^3 din Codul de procedură penală, pe de altă parte.

3. La 06.07.2022, condamnatul Morari *****, prin intermediul avocatului Cojocaru Dorin a înaintat judecătorului de instrucție o plângere împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

4. În motivarea plângerii a invocat că, prin sentința Judecătoriei ***** (sediul Buiucani), Morari ***** a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 187 alin. (2), lit. b), e) și f) din Codul penal și a fost condamnat la 6 (șase) ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 45.000 lei, ce constituie 900 u.c. Conform sentinței din 07.10.2019 a fost condamnat de prima instanță la 12 ani și 6 luni, decizie care nu este definitivă și executorie. Prin decizia Curții de Apel *****, sentința primei instanțe a rămas în vigoare.

5. Astfel, Morari ***** a fost plasat în Penitenciarul nr. 13 la data de 11.12.2019, având calitate de condamnat până în prezent, total 952 de zile, potrivit sentinței din 27.11.2019, reținut la 11.12.2019. La fel Morari ***** s-a aflat în calitate de prevenit în IP 13 în perioada 25.01.2018 - 25.01.2019 conform sentinței din 07.10.2019 dosar nr. 1249/2018, iar luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum și a precedentelor judiciare referitor la condițiile din IP 13, consideră că, Morari ***** a fost deținut în condiții contrare art. 3 CEDO, astfel fiind oportun de a calcula 2 zile de închisoare pentru o zi de arest preventiv și 3 zile pentru 10 pentru statutul de condamnat.

6. În vederea celor menționate supra consideră condițiile în care a fost deținut Morari ***** ca inumane în special: supraaglomerarea, cantitatea si calitatea insuficientă a hranei, lipsa lenjeriei de pat adecvate si accesul foarte limitat la lumina zilei, precum si condițiile sanitare insuficiente din celule au constituit în sine tratament inuman și degradant în sensul art. 3 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului. Mai mult ca atât, datorită acestor condiții starea de sănătate a ultimului s-a înrăutățit considerabil.

7. Suplimentar a invocat refuzul administrației și al serviciului medical al IP 13, la acordarea asistenței și a tratamentului medical necesar deținuților, astfel încălcându-se art. 187, alin. (2) din Codul de procedură penală și art. 230-232 din Codul de executare, care în coroborare expres menționează că, dreptul la asistență medicală al persoanelor condamnate este garantat. Detenția în condiții de aprovizionare proprie cu haine, lenjerie de pat, obiecte de uz casnic, veselă de bucătărie și dotarea cu saltele cu un grad avansat de uzură și murdare inclusiv lipsa apei calde în celule. Detenția în celule unde lipsește spațiul necesar pentru numărul de persoane deținute, (minimul de 4 m^2 destinați fiecărei

persoane) refuzul administrație Instituțiilor Penitenciare vizate, cu aprovizionare pachetelor cu provizii alimentare deținuților pentru ziua de deplasare la procesele de judecată, astfel deținuții fiind flămânzi. Refuzul administrație de deținerea persoanelor care nu fumează în celule separate. Lipsa unui acces direct al luminii solare în celulele Penitenciarului, procurarea materialelor de construcție și repararea capitală și cosmetică a celulelor Penitenciarului din cont propriu prin intermediul rudelor.

8. A relatat că, condițiile de detenție și tratamentele inumane și degradante invocate mai sus aplicate față de petiționar în IP 13, i-au cauzat ultimului suferințe psihice manifestate prin stări continue de stres, depresie și nesiguranță în forțele proprii, iar ca consecință ultimul a recurs la automutilări și greva foamei.

9. A mai indicat că, Constituția RM garantează dreptul oricărei persoane la satisfacția efectivă din partea instanței de judecată competente, împotriva actelor care violează drepturile și interesele sale legitime. În pofida faptului că, în urma vizitelor reprezentanților Centrului pentru Drepturile Omului din RM, în IP 13 ***** din data de 22.12.2014, 27.10.2015 și 04.01.2018 unde au fost făcute mai multe recomandări referitor condițiile de detenție.

10. Din cele expuse a solicitat admiterea plângerii și constatarea faptului aplicării în privința lui ***** Morari a tratamentelor inumane și degradante, ce lezează demnitatea umană în Penitenciarul 13, cu reducerea din 365 zile a 730 zile (2 zile pentru 1) având calitatea de prevenit, pentru perioada deținerii sale în IP 13 și 3 zile la 10 pentru deținerea sa în calitate de condamnat în IP 13 din 10.03.2021 - total 952 zile, care urmează a fi redus la 285 zile. Total urmează a fi redus termenul cu 1015 zile.

11. La data de 05.06.2024 condamnatul Morari *****, prin intermediul avocatului Cojocaru Dorin a înaintat judecătorului de instrucție o plângere de concretizare a pretențiilor împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

12. Prin plângerea concretizată a pretențiilor a solicitat constatarea faptului aplicării în privina lui ***** Morari a tratamentelor inumane și degradante, ce lezează demnitatea umană în Penitenciarul nr. 13 mun. *****, cu reducerea din 365 zile a 730 zile, având calitatea de prevenit, pentru perioada deținerii sale în Penitenciarul nr. 13 mun. *****, și anume pentru perioada 25.01.2018 - 25.01.2019.

13. Prin încheierea Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) nr.21ji-800/2024 din 09 iulie 2024, a fost admisă parțial plângerea depusă de către avocatul Cojocaru Dorin în interesele condamnatului Morari *****, împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. S-a constatat faptul că, condamnatul Morari *****, născut la *****, a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 mun. *****, pe o perioadă totală de 1873 zile, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. S-a redus pedeapsa condamnatului Morari *****, născut la *****, pentru perioada de 1873 (una

mie opt sute șaptezeci și trei) zile, în care s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 13 mun. *****, cu reducerea a 376 (trei sute șaptezeci și șase) zile. În rest plângerea depusă de către avocatul Cojocaru Dorin în interesele condamnatului Morari *****, s-a respins, ca fiind neîntemeiată.

14. Nefiind de acord cu încheierea primei instanțe, Penitenciarul nr. 13 – ***** a înaintat cerere de recurs, prin care a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea integrală a încheierii Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) din 09.07.2024 și respingerea plângerii deținutului Morari ***** ***** născut la *****, cu privire la condițiile de detenție în privința Penitenciarul nr.13 - ***** ca fiind neîntemeiată.

15. În motivarea cererii de recurs se invocă că, încheierea Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) din 09.07.2024 este una neîntemeiată și pasibilă de a fi casată parțial, întrucât neprezentarea de petentul Morari ***** *****, în instanța de fond a probelor ce ar confirma întrunirea cumulativă a condițiilor de detenție prin care i-au fost afectate grav drepturile sale. Se reține faptul că, conform prevederilor art.473^4 alin.(1) din Codul de procedură penală, la evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât și rapoartelor instituțiilor naționale și internaționale în domeniu.

16. De fapt, menționează că, instanța de fond la examinarea plângerii depusă de deținut în raport cu materialele prezentate de către administrația instituției penitenciare, condițiile de detenție sunt constatate doar în cadrul în ședinței de judecată, la audierea opiniei participanților la proces. Prin urmare, conducându-se de rapoartele instituțiilor naționale și internaționale în domeniu și raportându-le, per ansamblu, la prevederile legale ce guvernează spața, instanța de fond apreciază plângerea deținutului drept întemeiată, urmând a fi admisă și dispune soluționarea plângerii depuse în favoarea deținutului, bazându-se de problema supraaglomerării care a fost identificate în constatările respective și care au fost trasate în repetate rânduri de Comitetul ONU împotriva torturii (2014, 2017), Comitetul european pentru prevenirea torturii (2015-2019), Avocatul Poporului (2002-2019) precum, Consiliul pentru prevenirea torturii (2017-2019) și raportul Ombudsman-ului din 2019. Or, din plângerea depusă de petentul se prezumă că, în cadrul condițiilor de detenție în care s-a aflat i-au fost afectate grav drepturile prevenitului și condamnatului dar fără a fi justificate de către acesta, prin probe concludente și pertinente. Acestea trebuie dovedite de persoana lezată, în caz contrar, judecătorul de instrucție de a aprecia versiunea petentului Morari ***** *****, expusă instanța de fond prin intermediul avocatului una convențională și neconvingătoare.

17. În acest sens, se reiterează că, condamnatul în instanța de fond, în afară de plângerea propriu-zisă nu prezintă careva argumente sau contraargumente cu privire la condiții de detenție precară în instituțiile penitenciare.

18. Subsidiar la cele invocate, relatează că, chiar dacă persoana s-ar fi aflat în condiții de detenție precare, consideră că, totuși, instanța nu a aplicat corect dispozițiile art. 473^4 alin. (6) din Codul de procedură penală prin art. 473^2 - 473^4 din Codul de procedură penală. În acord cu dispozițiile art.473^4 alin. (6) din Codul de procedură penală, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473^2 alin.(3), preveniții sunt despăgubiți în conformitate cu art. 385 alin. (5) și (6) sau, după caz, aceștia pot înainta o

acțiune civilă. Se reține că, din conținutul art.473[4] alin.(6) din Codul de procedură penală, rezultă că, posibilitatea adresării cu cerere de chemare în judecată privind repararea prejudiciului în bani, drept compensația condițiilor din penitenciar contrare art.3 CEDO, o au doar persoanele care au avut în timpul detenției calitatea de prevenit, devreme ce termenul pedepsei nu poate fi redus conform prevederilor art.385 alin.(5) din Codul de procedură penală. Or, mecanismul compensator instituit prin lege în vigoare din 01.01.2019 prevede modul diferit de despăgubire pentru cei care au avut calitate de prevenit și cei cu statut de condamnat. Reieșind din temeinicia încheierii contestate, constată, că la soluționarea plângerii înaintate de Morari ***** *****, instanța nu în deplină măsură a ținut cont de circumstanțele cauzei si nu le-a analizat obiectiv.

19. Relevă faptul că, judecătorul de instrucție a scos în evidență constatările care au fost reflectate în rapoarte CPT, care se referă nemijlocit parte la condițiile de detenție din instituțiile penitenciare, în perioada anilor 2014 - 2017 și respectiv tot procesul se concentrează doar pe aceste circumstanțele ale speței atribuindu-le la perioade de detenție după anul 2017, în care în care s-a deținut condamnatul sus-menționat. Or, din constatările instanței, se deduce caracterul prestabilit al convingerilor judecătorului, respectiv fiind afectată imparțialitatea acestuia.

20. Susține că, prin admiterea unor perioade prescrise, a fost emisă o încheiere favorabilă în privința lui Morari ***** *****, de a înainta o acțiune civilă pentru a solicita despăgubire bănească pentru perioada deținerii în Penitenciarul nr. 13 – *****, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Deci, cauza a fost examinată superficial, unilateral și neobiectiv a circumstanțelor cauzei, fără a da o apreciere obiectivă probelor și, prin urmare concluzia instanței este în contradicție cu circumstanțele cauzei.

21. Conform art.447 alin. (1)-(3) din Codul de procedură penală, *recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezenţa părţilor la proces. Instanţa de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părţilor la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinţei.*

22. Administrația penitenciară și condamnatul au fost înștiințați legal despre data examinării recursului și despre faptul că sunt în drept să depună prin intermediul Secției monitorizare și relații publice a Curții de Apel Centru, referințe, completări la cererea de recurs, sau alte cereri/demersuri, însă acestea trebuie să parvină la instanța de recurs, cu cel puțin 1 (una) zile înainte de data ședinței de judecată. Astfel, ținând cont de faptul că participanții la proces au fost înștiințați despre data examinării recursului și depunerii referinței fiind astfel întreprinse toate măsurile necesare în vederea respectării prevederilor art.319 din Codul de procedură penală privind citarea participanților la proces, instanța conform art.447 alin.(1) din Codul de procedură penală a dispus examinarea cauzei fără prezența părților la proces.

23. *Analizând şi apreciind motivele invocate în recurs, în cumul cu materialele cauzei penale şi prevederile legale pertinente, Colegiul penal conchide că, recursul declarat este nefondat şi pasibil de a fi respins, din următoarele considerente.*

24. Conform art. 437 alin.(1), pct. 4) din Codul de procedură penală, *pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.*

25. Potrivit art. 448 alin.(1) din Codul de procedură penală, *judecînd recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs. Instanţa de recurs este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în recurs.*

26. În conformitate art.449 din Codul de procedură penală, *judecînd recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: 1)* ***respinge recursul, menţinînd hotărîrea atacată, dacă: a) recursul este nefondat;*** *b) recursul este depus peste termen; c) recursul este inadmisibil; 2) admite recursul, casînd hotărîrea, parţial sau integral, şi ia una din următoarele soluţii: a) dispune achitarea persoanei sau încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de prezentul cod; b) rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri, dacă prin aceasta nu se agravează situaţia inculpatului; c) dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond dacă este necesară administrarea de probe suplimentare; d) dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanţa de recurs. Adoptarea deciziei şi întocmirea acesteia se efectuează în conformitate cu prevederile art.417 şi 418, care se aplică în mod corespunzător. Trimiterea la rejudecare a cauzei poate fi dispusă o singură dată. În cazul în care după rejudecarea cauzei eroarea judiciară nu a fost corectată de instanţa de fond, instanţa de recurs înlătură omisiunile la judecarea recursului.*

27. Conform art.469 alin. (1) din Codul de procedură penală, *la executarea pedepsei, instanţa de judecată soluţionează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărîri, şi anume: 1) liberarea condiţionată de pedeapsă înainte de termen (art.91 din Codul penal); 2) înlocuirea părţii neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blîndă (art.92 din Codul penal); 3) liberarea de la executarea pedepsei penale a persoanelor grav bolnave (art.95 din Codul penal); 4) amînarea executării pedepsei pentru femeile gravide şi persoanele care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani (art.96 din Codul penal), anularea amînării executării pedepsei de către acestea, liberarea lor de pedeapsă, înlocuirea pedepsei sau trimiterea pentru executare a pedepsei neexecutate; 5) reabilitarea judecătorească (art.112 din Codul penal); 6) schimbarea categoriei penitenciarului (art.72 din Codul penal); 7) înlocuirea amenzii cu muncă neremunerată în folosul comunităţii sau închisoare (art.64 din Codul penal); 8) înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunităţii cu închisoare (art.67 din Codul penal); 9) anularea condamnării cu suspendarea condiţionată a executării pedepsei sau, după caz, a liberării condiţionate de pedeapsă înainte de termen, cu trimiterea condamnatului pentru executarea pedepsei neexecutate (art.90 şi 91 din Codul penal); 9^1) anularea condamnării cu suspendarea condiţionată a executării pedepsei şi stingerea antecedentelor penale; 10) căutarea persoanelor condamnate care se ascund de organele care pun în executare pedeapsa; 11) executarea sentinţei în cazul existenţei altor hotărîri neexecutate, dacă aceasta nu a fost soluţionată la adoptarea ultimei hotărîri; 12) computarea arestării preventive sau a arestării la domiciliu, dacă aceasta nu a fost soluţionată la adoptarea hotărîrii de condamnare; 13) prelungirea, schimbarea sau încetarea aplicării măsurii de constrîngere cu caracter medical alienaţilor (art.10^1 din Codul penal); 13^1) internarea forţată într-o instituţie ftiziopneumologică (art.96^1 din Codul penal); 14) liberarea de pedeapsă sau uşurarea pedepsei în temeiul adoptării unei*

legi care are efect retroactiv ori ameliorarea, în alt mod, a situaţiei (art.10 şi 10[1] din Codul penal), precum şi excluderii din hotărîrea de condamnare a unor capete de acuzare dacă persoana condamnată a fost extrădată; 15) liberarea de pedeapsă în temeiul actului amnistiei sau stingerea executării pedepsei (art.295 din Codul de executare); 16) liberarea de executare a pedepsei în legătură cu expirarea termenelor de prescripţie ale executării sentinţei de condamnare (art.97 din Codul penal); 17) explicarea suspiciunilor sau neclarităţilor care apar la punerea în executare a pedepselor; ***17[1]) constatarea condiţiilor de detenţie a condamnaţilor;*** *17[2]) anularea condamnării în baza acordului de cooperare ca urmare a neexecutării condiţiilor stabilite în acordul de cooperare, cu trimiterea condamnatului pentru executarea pedepsei stabilite; 18) alte chestiuni prevăzute de lege care apar în procesul executării pedepselor de către condamnaţi.*

28. Reieșind din materialele dosarului în coraport cu raportul instituției penitenciare nr. nr. 2/2910 din 13.03.2024, Colegiul penal constată că, prin sentința Judecătoriei ***** (sediul Buiucani) din 27 noiembrie 2019, a fost recunoscut vinovat și condamnat Morari ***** de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 187 alin. (2), lit. b), e), f) din Codul penal și s-a stabilit pedeapsă sub formă de 6 ani închisoare în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 900 u.c., ceea ce constituie 45.000 lei.

29. Potrivit deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel ***** din 10 martie 2021, apelurile declarate de către avocatul Cojocaru Dorin, în interesele lui Morari *****, de avocata Cecan Ludmila, în interesele lui Borodin Vitalie și de inculpatul Borodin Vitalie au fost respinse ca nefondate, cu menținerea sentinței fără modificări.

30. Prin decizia irevocabilă a Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție RM din 16.06.2021 s-a decis inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de avocatul Cojocaru Dorin în numele lui Morari *****, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel ***** din 10 martie 2021, în cauza penală privindu-l pe Morari *****, ca fiind vădit neîntemeiate.

31. Potrivit sentinței Judecătoriei ***** (sediul Buiucani) din 25 octombrie 2021, a fost recunoscut vinovat și condamnat Morari ***** de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2), lit. b), c), d); 84 alin. (4), 87 alin. (2) din Codul penal și s-a stabilit pedeapsă sub formă de 6 ani și 6 luni închisoare în penitenciar de tip semiînchis.

32. Colegiul penal reține că, condamnatul Morari ***** în plângerea sa a solicitat constatarea condițiilor de detenție precare din Penitenciarul nr. 13 – ***** și astfel, reieșind din Raportul prezentat de reprezentantul instituției penitenciare și din materialele cauzei, Morari ***** a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 – ***** în perioadele 02.02.2018 - 25.01.2019; 11.12.2019 - 17.09.2021; 29.09.2021 - 01.09.2022; 15.09.2022 - 05.10.2023 și 26.10.2023 - prezent. Totodată, se indică că, începutul executării pedepsei condamnatului, se consideră din 11.12.2019, iar sfârșitul executării pedepsei la 11.06.2031.

33. Din conținutul raportului instituției penitenciare mai rezultă că, referitor la condiţiile de detenţie din Penitenciarul nr.13 - *****, se indică că, condiţiile de detenţie pentru deţinutul Morari *****, au corespuns minimului necesar conform condiţiilor izolatorului de urmărire penală. Celulele corespund condiţiilor de detenţie şi sunt

amenajate conform prevederilor anexei nr. 22, 23 a Statutului executării pedepsei de către condamnaţi ce prevede lista obiectelor cu inventar din dotarea celulelor din blocul de regim. In acelaşi context potrivit prevederilor pct. 466 a aceluiaşi act normativ, pe perioada toamnă iarnă temperatura aerului în spaţiile de locuit nu este mai mică de 18° C. Iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalaţiilor electrice dotate cu becuri puterea căruia e de 100 W, celulele sunt amenajate cu prize. Aerisirea prin celule este asigurată prin intermediul geamurilor din celule şi ferestre de aerisire amplasate mai sus de uşa intrării în celulă. Celulele sunt asigurate cu closete care este despărţit de restul celulei printr-un perete. Totuşi deţinutul este obligat să respecte regulile sanitaro-igienice şi de igienă personală, să aibă un exterior îngrijit şi să păstreze îmbrăcămintea şi lenjeria de pat eliberată de administraţia penitenciarului, să menţină permanent curăţenia în încăperile de detenţie, în celule, după deşteptare să-şi aranjeze paturile conform modelului stabilit şi să facă pe rând curăţenie în celulă. Referitor la starea sanitaro - igienice, este de remarcat şi faptul că anual este încheiat contract de prestare a serviciilor de deratizare şi dezinsectizare, cu agenţii economici de profil, care prestează serviciile respective periodic şi la necesitate. Adăugător, informează că deţinuţii sunt asiguraţi cu minimul necesar pentru trai (lenjerie de pat, obiecte de primă necesitate igienică conform necesităţilor), sunt asiguraţi cu hrană caldă de trei ori pe zi, conform graficului prestabilit, gratuit, din contul mijloacelor bugetului de stat, cu respectarea normelor stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 609 din 29.05.2006, în conformitatea cu Ordinul MJ RM nr. 512 din 26.12.2007 cu privire la aprobarea regulamentului privind organizarea alimentaţiei deţinuţilor din penitenciar şi Ordinului MJ RM nr. 100 din 07.03.2007, cu privire la aprobarea normelor de alimentare a deţinuţilor pentru cazurile excepţionale când aprovizionarea deţinuţilor cu hrană caldă nu este posibilă şi a normelor de substituire a unor produse alimentare prin altele. Totodată, Hotărârea Guvernului nr. 1462 din 30.12.2016, cu privire la „aprobarea Concepţiei Reformării sistemului penitenciar şi Planului de măsuri pe anii 2016-2020”, stipulează că activitatea organelor sistemului penitenciar constă în implementarea unui ansamblu de măsuri social-politice, economice şi ideologice de influenţă a condamnaţilor şi persoanelor arestate preventiv, precum construcţia şi reamenajarea încăperilor actuale în celule conform legislaţiei în vigoare, ce urmează a fi realizate în perioada 2016-2020. Referitor la petiţiile adresate conducerii Penitenciarului nr. 13 – *****, menţionează că deţinutul nu a adresat careva petiţii referitor la condiţiile de detenţie. Este de menţionat faptul că în conformitate cu Ordinul MJ nr.478 din 15.12.2006, pct.3 „Regulamentul cu privire la modul de asigurare a asistenţei medicale persoanelor deţinute în penitenciar”, deţinuţii zilnic sunt verificaţi de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, în această ordine de idei se conclude faptul că deţinutul Morari ***** nu a fost marginalizat sub nici-un aspect inuman şi/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiţii a executării detenţiei.

34. Conform art. 473^2 din Codul de procedură penală, *plîngerea împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului, garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi*

a libertăților fundamentale, poate fi înaintată de către condamnat, personal sau prin intermediul unui avocat, la instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află instituția penitenciară în care se deține condamnatul ori, după caz, din care a fost eliberat. Plîngerea referitoare la condițiile de detenție menționate la alin. (1) trebuie să conțină datele privind perioada și locul detenției, precum și descrierea detaliată a condițiilor materiale care afectează grav drepturile condamnatului, cu solicitarea de a obliga administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile materiale contestate. La plîngere pot fi anexate explicațiile altor condamnați, copiile plîngerilor anterioare, adresate administrației instituției penitenciare sau autorităților de supraveghere, și răspunsurile lor, alte probe relevante. Concomitent cu depunerea plîngerii, se expediază o copie a acesteia, cu anexarea materialelor respective, către organul care pune în executare sentința sau încheierea. În cazul în care plângerea depusă nu corespunde cerințelor prevăzute la alin. (2), judecătorul de instrucție stabilește condamnatului un termen rezonabil, dar nu mai mare de 30 de zile, pentru înlăturarea neajunsurilor. Dacă condamnatul îndeplinește în termen toate cerințele din încheierea judecătorului de instrucție, plângerea se consideră depusă la data prezentării inițiale. În caz contrar, plângerea se declară inadmisibilă. Verificarea condițiilor de admisibilitate se efectuează de judecătorul de instrucție din oficiu. Plângerea se declară inadmisibilă și în următoarele cazuri: a) există o hotărâre judecătorească definitivă cu privire la soluționarea chestiunii privind despăgubirea condamnatului pentru detenția în condiții contrare art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru aceleași perioade; b) există o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la soluționarea chestiunii privind despăgubirea condamnatului pentru detenția în condiții contrare art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru aceleași perioade; c) plângerea a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la alin. (5); d) plângerea a fost depusă de o persoană fără împuterniciri în acest sens; e) la aceeași sau la altă instanță de judecată se examinează plângerea condamnatului care are ca obiect aceleași perioade de detenție. În acest caz, inadmisibilitatea se declară de instanța sesizată ultima. Încheierea privind declararea plângerii inadmisibile poate fi atacată cu recurs de către părți în termen de 10 zile de la data la care au luat cunoștință de aceasta. Declararea plângerii inadmisibile în baza temeiurilor prevăzute la alin. (2^3) lit. a)–c) exclude posibilitatea depunerii repetate a plângerii cu același obiect. Condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei. În cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei sau perioada încălcării condițiilor de detenție este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul poate solicita despăgubire în valoare bănească. Plîngerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data cînd nu mai sînt deținuți în

astfel de condiţii, dar nu mai tîrziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenţie.

35. Conform art. 473[4] din Codul de procedură penală, *la evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată dă apreciere atît probelor prezentate de părţi, cît şi rapoartelor instituţiilor naţionale şi internaţionale în domeniu. La evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată ţine cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului, precum şi de perioada în care condamnatul a fost deţinut în condiţiile contestate. În urma constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii. În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat. În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privinţa perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente. În cazul constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi perioada încălcării condiţiilor de detenţie este mai mică de 10 zile, instanţa de judecată dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare. În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), persoanele condamnate la detenţie pe viaţă nu pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei, dar pot înainta o acţiune civilă. Reducerea pedepsei sau, după caz, încasarea despăgubirii în valoare bănească, prevăzute la alin. (4) şi (5), se efectuează indiferent de confirmarea sau neconfirmarea vinovăţiei organului care pune în executare sentinţa sau încheierea ori a persoanelor publice din cadrul acestui organ. Dacă nu se constată încălcări ale prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în cadrul executării pedepsei, instanţa de judecată dispune respingerea plîngerii. Încheierea adoptată în condiţiile prezentului articol este executorie imediat, însă poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părţi, în termen de 15 zile de la data pronunţării, prin intermediul instanţei de fond. În cazul încasării mijloacelor băneşti, încheierea instanţei de judecată se execută în condiţiile prevăzute de Codul de executare. Pedeapsa redusă în condiţiile alin. (4) constituie pedeapsă efectiv executată.*

36. Raportând dispoziţiile normelor sus-citate la circumstanţele cauzei, evaluând

soluția judecătorului de instrucție prin prisma pretențiilor înaintate în raport cu circumstanțele de fapt și de drept invocate, Colegiul penal apreciază concluzia instanței de fond ca fiind una corectă.

37. După cum s-a stabilit supra, Morari ***** a fost deținut în diferite perioade în Penitenciarul nr. 13 – *****, și anume: în perioadele 02.02.2018 - 25.01.2019; 11.12.2019 - 17.09.2021; 29.09.2021 - 01.09.2022; 15.09.2022 - 05.10.2023 și 26.10.2023 – prezent (data prezentării raportului). Prin urmare, Colegiul penal atestă că, prin plângerea din speță, condamnatul Morari ***** a contestat perioadele de detenție în condiții inumane în Penitenciarul nr. 13 – *****, iar prima instanță întemeiat a admis solicitarea condamnatului privind condițiile de detenție precare în instituțiile penitenciare, constatând că, cererea întrunește condițiile prevăzute de art. 473^2 – 473^4 din Codul de procedură penală, respingând pretențiile condamnatului doar în partea ce ține de modalitate de calcul invocată, considerând că, aplicabile speței sunt prevederile cu ulterioarele modificări operate prin Legea nr. 245 din 31.07.2023 (în vigoare la 22.08.2023).

38. Colegiul penal ține să menționeze că, CtEDO a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Aceasta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanţe şi de comportamentul victimei (*cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 4727; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 20472, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62*). La constatarea condițiilor de detenție, instanța națională va ţine cont de faptul că maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătății victimei (*cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63*). Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferinţe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferinţă inerent detenţiei şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenţei medicale necesare (*cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94*). Atunci când sunt evaluate condiţiile de detenţie, trebuie luate în consideraţie efectele cumulative ale acestor condiţii, precum şi durata detenţiei (*Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80*).

39. Contrar criticilor părții recurente, instanța de recurs reține că, prima instanță corect a stabilit că, condamnatul Morari ***** s-a aflat în condiții de detenție contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în Penitenciarul nr. 13 – ***** *pentru perioadele 02.02.2018 - 25.01.2019; 11.12.2019 - 17.09.2021; 29.09.2021 - 01.09.2022; 15.09.2022 - 05.10.2023 şi 26.10.2023 – prezent (data prezentării raportului) ce constituie 1873 zile*, dispunând

corect reducerea pedepsei în privința condamnatului Morari ***** cu 2 zile de închisoare pentru 10 zile, în care acesta a fost deținut în condiții inumane și degradante în instituțiile penitenciare vizate, prin aplicarea prevederilor art. 473^4 alin.(4) din Codul de procedură penală, astfel încât, din termenul pedepsei stabilite lui Morari ***** *să se reducă 376 zile cu aproximație în favoarea condamnatului*. Or, potrivit raportului prezentat de către administrația instituției penitenciare nr. 13 – *****, judecătorul de instrucție întemeiat a precizat că, dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenției sale în penitenciarele vizate, pe perioada de 1873 zile, au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și a atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în instituției penitenciare enunțate.

40. Colegiul penal respinge argumentul recurentului privind netemeinicia plângerii condamnatului împotriva condițiilor precare de detenție și reține în acest sens, că în raportul prezentat de instituția penitenciară se indică că, lui Morari ***** i-a fost acordat minimul de condiții pentru executarea detenției, însă, în susținerea argumentelor date nu au fost prezentate careva probe, astfel încât, în lipsa acestora, care ar fi răsturnat prezumția de încălcare a condițiilor invocate de către condamnat, duc la concluzia că alegațiile din cererea înaintată sunt justificate. Mai mult ca atât, instanța de recurs scoate în evidență posibilitatea survenirii unor îmbunătățiri ale condițiilor de detenție în perioada ulterioară constatărilor efectuate de către aceste instituții, însă în lipsa unor probe ale administrației instituției penitenciare în care s-a aflat condamnatul, care ar fi răsturnat prezumția de încălcare a condițiilor invocate de către ultimul, duc la concluzia că alegațiile din cererea condamnatului sunt justificate.

41. În același context, instanța de recurs reține că, cu referire la condițiile de detenție în ***Penitenciarul nr. 13 – *****, în Raportul de activitate al Consiliului pentru Prevenirea Torturii (CpPT) pentru anul 2018*** elaborat de membrii CpPT se indică, că acesta face parte din instituțiile penitenciare asupra cărora Consiliul pentru Prevenirea Torturii s-a axat pentru stabilirea situației în locurile de detenție. Astfel, CpPT atrage atenția ANP că majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate sunt într-o stare deplorabilă și ar putea fi calificate drept condiții inumane și degradante. CpPT observă și anumite progrese la acest compartiment. CpPT salută această decizie a ANP și încurajează administrația instituțiilor penitenciare de a continua eforturile de îmbunătățire a condițiilor în acest sector. Consiliul reamintește că CPT a subliniat, că starea spaţiului de locuit pentru deţinut ar trebui de examinat nu doar după numărul de deţinuţi din celulele instituţiilor penitenciare la un moment dat, dar în egală măsură și ratele ofi ciale de ocupare (număr de paturi per celulă), în baza standardului de cel puţin 4 m² de spaţiu locativ per deţinut și de a revizui, în consecinţă, capacitatea oficială a instituţiilor penitenciare. Spaţiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fi e inclus în acest calcul. În plus, standardul de 4 m² ar trebui să cuprindă celulele colective. În ceea ce privește celulele individuale, fiecare celulă de acest tip, care măsoară mai puţin de 6 m², ar trebui scoasă din uz sau lărgită. Accesul la baie al deținuților este asigurat preponderent de către administrația penitenciarelor conform graficelor stabilite, cel puțin o dată pe săptămână. Majoritatea deținuților spun că vor să facă baie mai des. Aproape

toți deţinuţii se plâng că spălarea hainelor personale pentru ei este o problemă majoră, deoarece lipsesc condiţiile necesare, inclusiv pentru uscarea hainelor. CpPT atrage atenția că în Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) este stipulat că deținuților trebuie să fi e disponibilă igiena personală; în acest scop, ei trebuie să dispună de apă și de articole de toaletă necesare sănătății și curățeniei lor. Aprovizionarea cu apă în unele penitenciare este dificilă. În toate penitenciarele, CpPT a constatat probleme ce țin de cantitatea și calitatea alimentației. Mai mulți deținuți au spus că preferă să-și pregătească propria hrană cu produse pe care le-au primit de la familiile lor. Problemele de bază cu care se confruntă sistemul penitenciar este infrastructura învechită și finanțarea insuficientă. Blocurile alimentare ale penitenciarelor duc lipsă de utilajul și inventarul necesar. Prepararea hranei în majoritatea penitenciarelor se efectuează la cazane pe carburanți solizi (lemn și cărbune). Organizarea alimentaţiei deţinuţilor se efectuează conform Ordinului MJ nr. 512 din 12 decembrie 2007 și HG nr. 609 din 29 mai 2006, și Ordinului MJ RM nr.100 din 07.03.2007, cu privire la aprobarea normelor de alimentare a deţinuţilor pentru cazurile excepţionale când aprovizionarea deţinuţilor cu hrană caldă nu este posibilă, și a normelor de substituire a unor produse alimentare prin altele. CpPT constată că aceste norme nu țin cont de diete speciale pentru deținuții cu afecțiuni medicale, cum ar fi diabetul zaharat, sau de convingeri (religioase sau alte) ale deținutului. CpPT în continuare constată că aproape toți deținuții din penitenciarele de tip izolator de urmărire penală și deţinuţii aflaţi la regim inițial și regim disciplinar (în carantină) sunt supuși unui regim, care constă într-o oră sau două ore de exerciții în aer liber pe zi, care sunt petrecute în curți mici. Deținuții petrec restul zilei închiși în celulele lor, frecvent suprapopulate. Resursele umane în domeniul medical sunt în continuă fluctuație și prezintă cea mai mare provocare în vederea asigurării accesului deținuților la îngrijiri de sănătate. Urmare a reorganizării sistemului penitenciar, au fost reduse funcții medicale; condițiile de angajare a medicilor se supun regulilor generale penitenciare și personalul medical anterior angajat din contul funcțiilor atestate a fost concediat cu imposibilitate de reangajare; personalul medical mediu atestat (felcerii, asistenții medicali) au fost retrogradați de la poziția de ofițer la subofițer și, respectiv, au pierdut în salariu; calcularea stagiului de muncă pe specialități înrudite doar ofițerilor a defavorizat personalul medical mediu atestat. Consiliul constată că, comparativ cu anul 2017 personalul medical în sistemul penitenciar s-a micșorat ca număr și funcții, mai mult de 5 penitenciare sunt fără medic, iar reforma sectorială a agravat situația. Consiliul își exprimă îngrijorarea privind accesul deținuților la îngrijiri medicale condiționat de lipsa personalului și suprasolicitarea acestuia. Se indică, că condițiile materiale de detenție în celule, în Penitenciarul nr. 13 din *****, rămân departe de a fi satisfăcătoare. Multe celule sunt într-o stare de igienă nesatisfăcătoare. Accesul la lumina naturală este limitat datorită dimensiunilor mici ale ferestrelor și existenței unor obiecte externe care împiedică pătrunderea luminii naturale. De asemnea, aerisirea artificială nu funcționează în majoritatea penitenciarelor. Celulele sunt într-o stare igienică proastă, paturi înguste, ecranate de o perdea, cu saltele adesea uzate. Instalațiile sanitare (chiuvete, toalete) sunt, în general, insalubre. Lucrurile personale ale deținuților sunt depozitate în genți, sub pat.

Deținuții adesea dorm pe saltele murdare și uneori goale. Sunt, de asemenea, restanțe privind asigurarea cu haine a deținuților. Nivelul de supraaglomerare observat de CpPT într-un număr de celule este inacceptabil.

42. Mai mult ca atât, CpPT menționează că, condițiile în ***Penitenciarul nr. 13 din ********, rămân departe de a fi satisfăcătoare. Multe celule sunt într-o stare de igienă nesatisfăcătoare. Accesul la lumina naturală este limitat datorită dimensiunilor mici ale ferestrelor și existenței unor obiecte externe care împiedică pătrunderea luminii naturale. De asemenea, aerisirea artificială nu funcționează în majoritatea penitenciarelor. Celulele sunt într-o stare igienică proastă, paturi înguste, ecranate de o perdea, cu saltele adesea uzate. Instalațiile sanitare (chiuvete, toalete) sunt, în general, insalubre. Lucrurile personale ale deținuților sunt depozitate în genți, sub pat. Deținuții adesea dorm pe saltele murdare și uneori goale. Sunt, de asemenea, restanțe privind asigurarea cu haine a deținuților. Nivelul de supraaglomerare observat de CpPT într-un număr de celule este inacceptabil.

43. În aceeași ordine de idei, potrivit ***Raportului anual de activitate pentru anul 2022***, se menționează că, pe parcursul anului 2022, Consiliul pentru Prevenirea Torturii a efectuat vizite în 5 instituții subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor din subordinea Ministerului Justiției. CpPT a vizitat inclusiv și Penitenciarul nr. 13 *****. De asemenea, în perioada 5-13 decembrie 2022, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) a desfășurat o vizită ad-hoc în Republica Moldova. Vizita a fost focusată exclusiv pe domeniul sistemului penitenciar. Astfel că, s-a constatat că, în sistemul penitenciar CPT nu a constatat alegații/plângeri pe acte de tortură fizică, dar a semnalat: aplicarea torturii psihologice; utilizarea excesivă a forței fizice față de deținuți; multiple cazuri de violență fizică și intimidări între deținuți, precum și nesoluționarea problemei ierarhiei criminale neformale; eșecul în asigurarea unui mediu de detenție sigur din cauza insuficienței de cadre, subculturii criminale, celulelor comune, lipsa încrederii în personalul penitenciar; supraaglomerarea; lipsa/insuficiența activităților ocupaționale; creșterea numărului de deținuți diagnosticați cu probleme de sănătate mentală; aplicarea disproporționată a sancțiunilor disciplinare etc. Astfel, cele mai importante probleme sistemice ce țin de prevenirea și combaterea fenomenului torturii, identificate de CpPT anterior, rămân a fi actuale și în 2022: fluxul masiv al personalului și numărului mare de funcții vacante care împiedică realizarea efectivă și eficientă a sarcinilor instituțiilor în care se dețin persoane private de libertate și asigurarea respectării drepturilor acestor persoane; lipsa mecanismelor de plângeri efective/informări confidențiale adresate procurorilor, Avocatului Poporului sau ONG-urilor; documentarea și raportarea leziunilor corporale în corespundere cu Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale, în mare parte, nu se realizează conform ordinului; lipsa totală (de jure și de facto) a garanțiilor împotriva torturii sau altor rele tratamente în cadrul izolatorului de detenție din cadrul Comenduirii Garnizoanei ***** din cadrul Ministerului Apărării Republicii Moldova; carențe la examinarea medicală a reținuților la fiecare intrare și ieșire din instituție; lipsa independenței personalului medical, nerespectarea confidențialității datelor cu caracter medical și lipsa mecanismelor confidențiale de raportare a leziunilor corporale constatate;

suprapopularea instituțiilor penitenciare; continuarea prezenței relațiilor informale dintre deținuți, cauzate de fenomenul subculturii criminale, care persistă în majoritatea instituțiilor penitenciare; condiții materiale de detenție în majoritatea instituțiilor privative de libertate sunt sub standardele naționale și internaționale; condițiile de detenție nu sunt adaptate la nevoile speciale ale deținuților cu dizabilități. Concomitent, se invocă problema suprapopulării instituțiilor penitenciare este încă actuală, majoritatea instituțiilor vizitate de către CpPT în anul 2022 (Penitenciarul nr. 3, Penitenciarul nr. 4, Penitenciarul nr. 13) înregistrând un număr mai mare de persoane deținute, decât locuri pe care le pot oferi penitenciarele în conformitate cu standardele CPT. CpPT reiterează și că asigurarea protecției deținuților împotriva violenței dintre deținuți este una dintre obligațiile personalului penitenciar, iar incapacitatea asigurării acestor garanții constituie rele tratamente din partea instituțiilor guvernamentale. Asigurarea cu personal medical continuă să fie insuficientă, fapt ce influențează accesul condamnaților la examinare medicală. La acest capitol situația rămâne neschimbată, CpPT consideră important a revedea statutul medicilor angajați în sistemul penitenciar, pentru a face posibilă
remunerarea gărzilor, nu doar oferirea de zile libere, precum și necesară a elabora și a implementa efectiv o strategie/plan de acțiuni în vederea asigurării spitalului și altor instituții penitenciare cu cadre medicale. Se mai indică, că cu regret, practic în toate instituțiile penitenciare vizitate, într-un număr mare de celule, condițiile materiale de detenție sunt departe de fi considerate satisfăcătoare. Practic în toate instituțiile vizitate, o mare parte din celule au un mobilier vechi, cel mai des defect, starea de întreținere a acestuia lasă de dorit, condițiile fiind mediocre. Instalațiile sanitare (chiuvete, toalete) sunt, în general, insalubre. Această imagine se creează și datorită faptului că multe din celule sunt pline de numeroase obiecte/lucruri personale ale deținuților, care, vizual, transformă spațiile în depozit, lucrurile personale ale deținuților fiind depozitate în genți, sub pat, iar numărul acestora este mult mai
mare decât cele necesare pentru trai.

44. Nu în ultimul rând, Colegiul penal consideră necesar de a preciza că, la data de 28 februarie 2019, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat mai multe decizii în cauzele *Baban si alţii c. Moldovei, Bulgacov si alţii c. Moldovei, Cobîlceanu si alţii c. Moldovei, Filat si alţii c. Moldovei, Condreanu si alţii c. Moldovei, Grigoras si alţii c. Moldovei şi Talambuţa si alţii c. Moldovei*, unde reclamanţii s-au plâns în faţa Curţii în baza art. 3 CEDO, invocând condiţiile materiale inadecvate de detenţie şi, în unele cereri, lipsa asistenței medicale corespunzătoare, precum şi lipsa unui remediu efectiv pentru realizarea drepturilor lor.

45. Astfel, făcând referire la decizia pronunțată anterior la data de 28 februarie 2019 în cauza *Draniceru c. Moldovei*, şi având în vedere noul remediu preventiv compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție în baza Legii nr. 163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 01 ianuarie 2019) şi Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, Curtea a considerat că, în principiu, acesta ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenţiei provocate de anumite condiţii precare de detenţie. Curtea a considerat că noul remediu instituit prin Legile nr. 163 şi n. 272 este adoptat, în principiu, în conformitate cu criteriile enunţate în cauza *Sisanov c. Moldovei*, şi că el ar putea fi

considerat apriori efectiv pentru contestarea condițiilor inadecvate de detenție din Republica Moldova, astfel încât Curtea a declarat respectivele cereri inadmisibile din cauza neepuizării remediului național în acest sens.

46. Din considerentele enunțate, instanța de recurs constată o motivare amplă și temeinică a încheierii pronunțate cu privire la circumstanțele concludente în raport cu cerințele formulate, astfel fiind în corespundere cu exigențele articolului 6 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

47. Potrivit jurisprudenței CEDO, în asemenea situație, nu se mai impune o reevaluare a conținutului mijloacelor de probă, acestea demonstrând cu prisosință soluția dată de prima instanță. În cazul în care instanța de fond și-a motivat decizia luată, arătând în mod concret la împrejurările care fundamentează soluția emisă, pentru a permite părților să utilizeze eficient orice drept de apel/recurs eventual, o curte de recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță (*Garcia Ruis contra Spaniei, Helle contra Finlandei*).

48. În prezența circumstanțelor sus-enunțate, instanța de recurs statuează asupra temeiniciei încheierii judecătorului primei instanțe, considerente pentru care, recursul declarate de Penitenciarul nr. 13 – ***** și de urmează a fi respins ca nefondat.

49. În baza art. art. 448, 449 alin. (1) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală, Colegiul penal al Curții de Apel Centru, -

D E C I D E :

Respinge ca nefondat recursul Penitenciarul nr. 13 – ***** declarat împotriva încheierii Judecătoriei ***** (sediul Ciocana) nr.21ji-800/2024 din 09 iulie 2024 și se menține această încheiere fără modificări.

Decizia dată este irevocabilă.

Preşedintele şedinţei, judecător: Cecan Silvia

Judecător Budeci Vitalie

Judecător Băbălău Denis